

Gjerdrums første herredshus

Historien om det første herredshuset vårt, eller KOMMUN´ som vi sa i bygda, begynte for omtrent 115 år sida, samtidig med at skolestyret lanserte en vidløftig plan om å flytte skolen på Smedstad til Olstaddalen. Dette berørte i høy grad de folkevalgte, for her på Smedstadhaugen hadde alle kommunale møter i Gjerdrum funnet sted helt sida høsten 1841.

Et forslag om å bygge nytt kommunelokale, ble første gang behandlet i herredsstyret 26. februar 1896, og falt sammen med behandlingen av flytteplanene til skolestyret. Saken ble imidlertid utsatt til neste møte, da herredsstyret ikke var fulltallig. Nytt møte ble berammet til 4. mars.

Her refereres det følgende fra protokollen:

” Den i Møde under No. 9 refererede og til i dag udsatte Sag, angaaende Flytning af Smedstadhaugen Skole foretages atter til Behandling. Etter at Sagen var diskuteret i længere Tid fremsættes følgende Forslag:

30 Maal Jord indkjøbes til Skolejord af Jens Olstads Eiendom. Skolejorden på Smedstadhaugen med tilliggende Havneret sælges. Husene flyttes og gjenopføres paa den indkjøbendes Skolejord. Det i forbindelse med Skolehuset nuværende Kommunelokale overlades Skolevæsenet til Brug for Smaaskolen.

Nyt Kommunelokale bliver at opføre paa Gaarden Asks Grund. En Komite paa 4 Medlemmer indkaares til at indkjøbe ny Skolejord og afhende den nuværende, samt ordne Flytningen og Gjenopførelsen af Husene, hvoriblant Opførelse af nyt Fjøs og Kjælder – overensstemmende med Skolekomiteens Indstilling. Ligesaa indkåres en komite paa 4 Medlemmer til at indkjøbe og besørge opført passende Kommunelokale i forbindelse med Lokale til Smaabørnskole.

Vedkommende komiteer har snarest mulig at fremlægge Byggeplaner til godkjennelse av Herredsstyrelsen og forsaavidt Skolens Anliggender angaar tillige Skolestyret.

Byggearbeidene bør være utført inden 1. October 1897.

Forslaget vedtages med 16 mot 8 Stemmer ”.

Etter denne behandlingen av saken skulle en tro at det var klart for bygging på Ask.. Men beslutningen var foreløpig avhengig av at skolen ble flyttet til Olstaddalen. Nå var det flere som ønsket å gjøre bygging av kommunelokale uavhengig av skoleprosjektet.

Et nytt herredsstyremøte ble derfor berammet til 5. august s.å., og ordføreren fremsetter her følgende forslag: ” Den i Møde den 4 Marts sistleden fattede Beslutning angaaende Flytning af Smedstadhaugen Skole og Opførelse af nyt Kommune-lokale paa Ask, approberet 13. næstefter, afændres derhen at Beslutningen for Kommunelokalets vedkommende gjennomføres selv om Skolens Flytning ikke finder Sted. ”

Forslaget fikk ikke umiddelbart tilslutning, og man valgte å forhandle videre i et seinere møte.

Den 18. september var alle de 24 representantene i herredsstyret igjen samlet på Smedstadhaugen. Ordfører Ad. Laache fastholder sitt tidligere forslag. Fra representanten Alf Dale kommer denne gang følgende motforslag: ” Spøragsmaalet om Opførelse af nyt Kommunelokale paa Ask udsættes indtil videre”

I voteringen som fulgte ble Dales forslag forkastet med 15 mot 9 stemmer, og ordførerens forslag vedtatt med samme stemmetall. Men da saken denne gang bare fikk alminnelig flertall, måtte den igjen utsettes.

Det neste møte fant sted 3. oktober. I protokollen kan vi lese følgende referat:
” Den i Møde den 18. f. Md. Behandlede Sag angaaende Opførelse af nyt Kommunelokale paa Ask foretages atter, da Beslutning i Sagen blev fattet med mindre end 2/3 Stemmers Pluralitet. Ordføreren oplæste alt det i Sagen passerede samt Formandskapslovens § 38. Efter at Sagen i længere Tid var diskuteret fremsatte ordføreren saadant Forslag:
Den i Mødet den 18 de. F. Md. Under No. 7 fattede Beslutning fastholdes.
Dette Forslag bifaldes med 15 mod 9 Stemmer.
Minoriteten begjærede enstemmig Sagen undergivet Regjeringen Afgjørelse.”

Saken måtte altså avgjøres på høyeste hold, dvs. i dette tilfelle av DEN KGL. NORSKE REGJERINGS DEPARTEMENT FOR DET INDRE..

Ordfører Laache tar nå saken i egne hender, og reiser til Kristiania for personlig å levere anmodningen på Amtmannens kontor. I denne skriver han:

” – jeg skulle anse det ønskelig at Spørgsmaalet om Beslutningens endelige Approbasjon blev afgjort saa snart som efter Omstændighederne mulig, da der er Mulighed for at de udseede Tomter kan blive solgt til andre, ligesom de anskaffede Materialer mulig vil tage Skade ved en længere Henliggen.

p.t. Kristiania, 9. October 1896”

Dette går litt vel raskt for Amtmannen, som den følgende dag skriver tilbake:

” Tilbagesendes Hr. Ordføreren i Gjerdrum Formandskap med Anmodning om at vedlægge alle Sagens Dokumenter. Jeg henstiller ellers, at Minoriteten gives Adgang til at fremkomme med de Grunner, der har bevæget samme til at votere mod Forslaget”

Minoriteten leverer en skrivelse til ordføreren, datert 17. oktober. Her anføres følgende:

1. ” – at den (minoriteten) ikke anser det paatregende nødvendig at nyt Kommunelokale for Tiden opføres, idet det nuværende kan flyttes med Skolehuset enten til Olstaddalen eller Gjerdrums Meieri og benyttes baade som Kommunelokale og Smaabørnskolelokale. Derved vil forholdene med Hensyn til Veilængden ikke forrykkes.

2. En ikke ubetydelig Sum Penge vil spares ved denne Ordning.

3. Da Kommunen ved det nye Veianlæg, som foregaar vil faa noksaa store Udtælninger til Grund og Gjærde, anses det ønskelig at indskrænke andre Kostninger mest mulig.

Paa Minoritetens Vægne efter Opfordring. A.G. Dale (sign)”

Flertallets begrunnelse, ført i pennen av ordfører Laache, er formulert som kommentarer til de tre punktene som mindretallet har anført. Han innleder med følgende:

” Med Hensyn til de af Minoritetens for sin Votering anførte Grunde skal Pluraliteten tillade sig at bemærke:

Ad. 1. Punkt.

Det nuværende Kommunelokale bestaar af følgende Rum:

A - 1 Værelse, knapt 6 ½ Meter langt, henved 6 Meter bredt.

B - 1 Aflukke for Fattigkommisjonen, henved 4 M. langt, vel 2 1/2 M. bredt.

C - 1 Entre, 4 1/3 M. lang, 2 1/3 M. bred.

Til dette Lokale er Formandsskapet, Herredsstyrelsen, Forligskommisjonen, Skolestyret, Fattigkommisjonen, Sparebanken og Ligningskommisjonen henvist til at holde sine Møder, hvorhos dette ogsaa maa benyttes som Thinglokale. At dette Lokale ikke afgiver Rum til større Møder vil være indlysende for Enhver. Ikke saa sjelden har det indtruffet at 2 Forskjellige Møder er berammet afholdt samtidig, - og i slige Tilfælde har man været ilde daran. Pluraliteten formener derfor at Opførelse af et større Lokale med flere Rum er

paatrengende nødvendig. – At benytte det nuværende Lokale til alle kommunale Møder, og tillige som Lokale for Smaaskolen, finder man af forskjellige Grunde omtrent umulig.

Når det under dette Punkt er Tale om ikke at forrykke Veilængden kan dette visstnok være saare ønskelig for Minoriteten og de øvrige beboere af den østlige Del af Bygden, men hermed er den langt overveiende Del af Herredets Indvaanere ikke tjent. Det nuværende Lokale ligger nemlig omtrentlig i Bygdens Østkant og vilde ved at flyttes til Olstaddalen eller til P. Gjerdrums Eiendom trækkes endnu længere i Øst. .

Ad. 2. Punkt.

At der ved den af Minoriteten paapegede Ordning ville spares en del Penge skal villig indrømmes. Nogen klækkelig Sum bliver det dog ikke, da saavel Minoriteten som Pluraliteten efter et løselig Overslag har antaget at Opførelse af et passende Kommunelokale i forbindelse med Smaaskolelokale og Bolig for 1 Lærerinde vil komme til at medføre en Udgift af Kr. 5 a 6000,-. Det må dog her ikke lades ud af Betragtning, at man i tilfælde sparer Udgifter paa andet Hold, nemlig Udgifter ved Leie af 2 Smaaskolelokaler og ved leie af Bolig til 1 Lærerinde, hvilket vil andrage til et Beløb af ca. Kr. 100,- Aarlig; dessuden er det bebudet at man vil faa et betydelig større Bidrag af Amtskolekassen til Smedstadhaugen Skoles Flytning, hvis Kommunelokalet ikke anbringes i Skolehuset.

Ad. 3de. Punkt.

Naar Minoriteten fremholder Ønskeligheden af at indskrænke andre Kostninger af Hensyn til Udgifterne ved det nye Veianlæg maa formentlig herved menes, at disse Udgifter bør dækkes forinden Opførelse af et nyt Kommunelokale iværksættes. Dette vil omtrent sige det samme som at man bør lade Sagen henstaa i minst 30 Aar, thi Udgifterne ved Veianlææget agtes dækket ved Optagelse af Laan paa 30 Aars Afbetaling i lige Terminer, saaledes at Afdraget øges eftersom Renterne gaar ned. Minoritetens Betragtningssmaade faa staa for sit Værd.

I henhold til det anførte nærer man det Haab at de fattede Beslutninger om Opførelse af nyt Kommunelokale paa Ask af høie Vedkommende vorder approberet. Slutelig vover man at udtale Ønskeligheden af at Sagen maatte blive expideret saasnart Omstændighederne dette tillader.

7 Bilage følger.

Gjerdrum, 22 October 1896

Paa Pluralitetens Vægne efter Anmodning

Ad. Laache (sign)

Så solid argumentasjon som flertallet kunne varte opp med måtte jo gi et positivt resultat. Den endelige avgjørelse i saken kan vi lese oss til av et brev fra ordfører Laache, stilet til Gjerdrum skolestyre 19. desember 1896. Her står det m.a.:

-- ”- det tilføies at de af Herredstyrelsen fattede Beslutninger om Opførelse af nyt Kommunelokale paa Ask m.v. ere approberede ved høiste Resolusjon af 17. November sistleden. Som Følge af disse Beslutninger er det nuværende Kommunelokale overlatdt til Skolevæsenet til Brug for Smaaskolen, dog saaledes at det midlertidig kan benyttes som Kommunelokale indtil Flytning finder Sted ”.

Den 25. mars 1898 hadde herredsstyret sitt første møte i det nye, fine kommunehuset

på Ask. Ja for det var nok blitt større og finere enn det man i startfasen forestilte seg.
I 1968 ble dette huset revet og erstattet av et mer tidsmessig bygg, bedre tilpasset det aktuelle behov for de folkevalgte og en ekspanderende administrasjon.

Kilde: Utskrifter fra Gjerdrum Formandsskabs Forhandlingsprotokol,
26 februar til 22. oktober 1896

Gjerdrum, november 2010
Egil Rud